

Transkribering: Skolchefer om distansundervisning

Lista över medverkande

AS: = Adam Samara

ME: = Mia Elmér

AS: Hej och välkommen till Skolverkspodden. Idag kommer vi att fokusera på skolhuvudmännens perspektiv i den rådande situationen med det nya Coronaviruset. Och skolornas arbete med undervisning på distans. Jag heter Adam Samara och jobbar på Skolverkets kommunikationsavdelning. Med mig på telefon har jag Mia Elmér som är undervisningsråd på Skolverket.

AS: Hej Mia.

ME: Hejsan.

AS: Skulle du kunna berätta lite närmare vad det är du gör på Skolverket?

ME: Jag jobbar med olika frågor kring skolans organisation och ledning. Jag ansvarar bland annat för Skolverkets skolchefsutbildning och systematiskt kvalitetsarbete. Säkerhet och krisberedskap.

AS: Inför vårt samtal så har vi gjort en rundringning till skolchefer runt om i landet, både för kommunala och fristående skolor, och frågat dem om hur distansundervisningen fungerat.

Vi börjar med att lyssna på vilka utmaningar de har stött på;

Utmaningarna har varierat över tid, för att det som var först i början, handlade en hel del om teknik. Det vi kan se nu, när vi har hållit på med det här ett tag, är ju att vi har ju elever som brister i motivation, och som kan ha svårt att driva sig själva. När de sitter hemma, så når vi inte riktigt dem på samma sätt.

Jag skulle vilja trycka på just det här med sociala sammanhanget för ungdomar i verksamheterna. Och jag skulle vilja ge ett litet citat, en skärv från vardagen. Det är en bygglärare som frågar en elev per sms, om han kan hjälpa honom. Och eleven svarar, ge mig ett snickarbälte och ett socialt sammanhang, fick läraren till svar.

Den största utmaningen som jag tycker just nu, den handlar om bedömningen. Först kom ju då att nationella proven var inställda och då blev det otroligt många frågetecken. Hur

skaffar man sig ett brett och varierat underlag för allsidig bedömning, när man jobbar på distans? Det kommer vi att behöva stöta och blöta om och om igen.

AS: Mia, är det här beskrivningar som du känner igen?

ME: Ja, absolut, det gör jag. Skolverket har ju kontakt nästan dagligen med skolchefer i hela landet, och det här är frågor som dyker upp. Men det är också, en bild vi får också, det är tydligt att vi ser att det kan se väldigt olika ut, beroende på om det är en stor eller liten organisation som man har ansvaret för. Det geografiska läget kan spela roll, om det finns utsatta områden till exempel inom organisationen. Och sedan påverkar det också hur långt man har kommit i arbetet tidigare med digitalisering och digitala verktyg. Hur långt man har kommit med att bygga upp den kompetensen och strukturen för det arbetet.

AS: Utifrån de utmaningar vi hörde om här, är det så att du har några goda råd om hur man ska ta sig an dem?

ME: Det är så klart, det första som dyker upp är att säkerställa att det finns teknik på plats. Både på skolan och att eleverna har tillgång till digitala verktyg. Och att man kanske tänker på elever med behov av särskilt stöd, eller som har andra behov, särskilda behov. Det handlar om att man har den här tekniken på plats, att den fungerar. Att det finns en support om det är något som fallerar. Det handlar också om att säkerställa att lärarna har rätt kompetens för att använda den här tekniken. Men sedan är det också viktigt att tänka, hur gör man i vanliga fall när man som skolchef skapar förutsättningar för att man ska ha den bästa undervisningen för varje elev. Då är det viktigt att ha den här strukturen och planeringen för hur det ser ut på de olika skolorna. Att kartlägga och ta reda på, just på den här skolan ser det ut på det här sättet. De behöver stöd med det. Det kan behövas olika stöd till olika skolor, beroende på olika förutsättningar. Sedan finns det såklart övergripande insatser och strukturer som måste vara på plats på den övergripande nivån, som alla skolor behöver ta del av.

AS: Och Mia, vi hörde ju här en av skolcheferna beskriva, att en stor utmaning som han såg just nu, var hur man skapar ett socialt sammanhang för eleverna nu, när de ska jobba på distans. Elever som träffar varandra varje dag, och nu helt plötsligt blir isolerade på ett annat sätt.

ME: Det är ju en jätteutmaning så klart, det är en av de största omställningarna tänker jag i elevernas liv och lärande. Så det finns exempel på hur man har löst det med olika digitala mötesplatser, där man har en regelbundenhet i att man öppnar upp för gemensamma samtal och aktiviteter även digitalt. Sedan finns det sedan några dagar tillbaka ett undantag, så att man kan samla små grupper av elever med särskilda behov om man behöver göra någon examination eller behöver möta ett fåtal elever tillsammans till exempel. Så den möjligheten finns också, men det handlar väl om att hitta nya vägar och nya mötesplatser. Det kan man också göra digitalt.

AS: Det här undantaget som du nämnde, handlar det då om att försöka underlätta för lärarna just i bedömningsprocessen så att säga, inför att betyg ska sättas?

ME: Det kan finnas olika skäl till det, men det är viktigt att tänka på att det är undantag från huvudregeln så att säga kring distansundervisning. Det kan handla om bedömningsgrunder, men det kan också handla om barn med särskilda behov, som man vill möta eller följa upp på olika sätt. Så jag tänker att det handlar också om det här sociala sammanhanget för barn som är utsatta av olika skäl, eller har särskilda behov.

[musik]

AS: När vi pratade med skolcheferna, så frågade vi också vad de, utifrån sin roll, kan göra nu för att skapa bra förutsättningar för distansundervisning. Vi ska lyssna på några svar.

Eftersom vi är en stor kommun, så kan vi ställa om vår digitaliseringsenhet så att den enbart jobbar med att utveckla olika former av resurser och stöd till skolorna. Vi har tagit fram en särskild site på vårt intranät där vi samlar alla länkar och råd och stöd kring fjärrundervisning och digitaliserad undervisning. Vi mobiliserar så att säga de gemensamma resurserna i förvaltningen för skolorna, samtidigt som vi då också ser till att tekniken fungerar överallt.

Vi har lite bromsat att våra lärare också jobbar hemifrån, för jobbar de på arbetsplatsen, helst utspridda i olika rum, men där kan de stötta varandra. De kan titta på hur den läraren gör, och lära sig av varandra. De flesta i personalen har stora kunskaper vad gäller digitala verktyg. Så där är det mest att vi har pratat, samarbetat, hjälpt varandra för att få till det. Och vi har möten då, under hela processen så att säga, för att se att vi jobbar någorlunda likvärdigt med alla elever.

AS: Ja Mia, vad tänker du om det skolcheferna säger här?

ME: Det första jag tänker är att det är imponerande att höra hur skolsverige har tagit sitt ansvar i den här mycket speciella situationen. Hur man har arbetat fram lösningar, och ibland och kanske för det mesta, på väldigt kort tid. Även om det finns utmaningar och svårigheter så har man ändå fått det att fungera väldigt väl. Sedan att det här kollegiala lärandet, det är otroligt viktigt att hålla i. Erfarenhetsutbytet, både mellan lärare men också mellan rektorer och även mellan skolchefer. Inte bara för att byta erfarenheter, utan också att skapa en trygghet. Det är väldigt synligt tänker jag, att man sätter in stödet där det behövs. Antingen liksom generellt i organisationen, om det finns vissa gemensamma stöd som man tycker att man behöver, eller att man tänker att det behövs på en viss skola, eller kanske i ett visst arbetslag, beroende på förutsättningarna i elevgrupp och så vidare.

[musik]

AS: En av skolcheferna vi hörde tidigare, pratade om att det är viktigt att samordna för att säkerställa att distansundervisningen blir likvärdig. Vi ska lyssna på ytterligare några skolchefer, som beskriver vad de kan göra för att just säkerställa att undervisningen på distans blir likvärdig.

Likvärdigheten försöker vi hålla in genom att göra våra satsningar kommunövergripande. Varje rektor eller varje skola har inte sin egen budget, eller sin egen plan för digitalisering och utvecklande av IT-kunskaper, utan den är kommunövergripande.

Vi ska ha ett stöd centralt så vi kan gå in där vi ser att det brister. Så har man inte kommit lika långt i sitt digitaliseringsarbete på någon skola, eller något arbetslag, så kan de få mer stöd.

Sedan har vi också en help desk, som finns tillgänglig för elever och vårdnadshavare, nu när man sitter och jobbar hemifrån. Det kan ju vara för en elev, om datorn går sönder, då kan jag helt plötsligt inte delta i skolarbetet. Men där har IT-avdelningen då tagit fram rutiner för hur eleven kan få en ersättningsdator skickad hem till sig, medan den egna är på reparation. Det kan vara andra frågor som härrör till IT, då finns det ett nummer man kan ringa till och få stöd.

AS: Ja Mia, vad säger du, finns det fler aspekter kring hur skolchefer ska jobba för att skapa förutsättningar för att distansundervisningen ska bli likvärdig för alla elever?

ME: Det finns såklart väldigt många infallsvinklar, och frågeställningar runt det här. Men jag tänker att det är viktigt, hur säkerställer man likvärdigheten varje dag i sin verksamhet i undervisningen? Hur arbetar man med det? Det kan också vara lite vägledande i hur man ska säkerställa likvärdigheten kring distansundervisning. För det är en fråga som vi brottas med varje dag i svensk skola. Hur säkerställer vi likvärdigheten? Det är precis som vi hör här, en del i det kan ju vara att det finns ett centralt stöd, där man tänker att det här behöver alla skolor göra. Sedan att man kan rikta stödet utifrån speciella förutsättningar på enskilda verksamheter. Men det viktiga är ju att man inte bara gör det för att man tänker att det här blir nog bra, utan att det viktiga är att man gör det för att man har koll på sin organisation, att man har gjort en kartläggning. Att man vet. Så här ser vår organisation, så här långt hade vi kommit med de digitala verktygen och digitaliseringen. Här finns vi, hur ska vi utifrån hur långt vi har kommit och de erfarenheterna vi har, den kompetensen som finns i vår organisation, skapa den största likvärdigheten för våra elever i vår organisation? Då måste man veta, hur ser det ut och hur långt har man kommit, både gemensamt övergripande på det som vi kallar för huvudmannanivån där skolchefen befinner sig, och sedan också utifrån varje enhet. Att det finns den här kommunikationen

mellan. Så att man som skolchef och den här övergripande organisationen får reda på, hur ser det ut ute på skolorna, så att man kan stötta på bästa sätt. Sedan är det inte säkert att uppnå likvärdighet för barn och elever i undervisningen, det är inte säkert att bästa sättet är att man gör precis lika till alla. Utan att man har just den här kunskapen om sin organisation, att det kan variera i organisationen. Ibland kan det variera inom skolenheter också, så att man får det här liksom verkliga stödet, som kan ge resultat.

AS: I de här exemplen vi hörde så var det väldigt mycket fokus på likvärdighet i relation till teknik kändes det som, finns det flera aspekter som man ska tänka på?

ME: Tekniken blir ju ett verktyg här. Men det här kravet på likvärdighet och att ha en undervisning som eleverna har rätt till, det finns det alltid. Så det handlar om lärarkompetensen, och att de ska både ha en kompetens kring hur undervisar jag på distans. Då är det teknisk kompetens, men det handlar kanske också om att planera sin undervisning. Hur stor skillnad är det mellan att planera sin undervisning när det gäller distans, och när det gäller ordinarie verksamhet. Det är klart att det skiljer, självklart, men det finns ändå tänker jag vägledning att hämta i, hur brukar vi göra. Och sedan absolut tekniken på plats, den ska fungera, det ska finnas support. Alla elever ska ha tillgång till det här på olika sätt. Antingen att man har fått den av skolan, en dator, finns inte det och alla inte har det hemma så måste man på något sätt säkerställa att alla ändå har tillgång till det. Och att det finns en support. Men det handlar också om lärarnas kompetens, att kunna bedriva den här undervisningen. Det finns flera delar i det. Då måste de få stöd i det så att de känner sig trygga och säkra och får det är stödet och den här kompetensutbildningen helt enkelt. Antingen av varandra, eller någonting. Det måste finnas en struktur och en organisation för att man följer upp att lärare får den här kompetensen och känner sig trygga i att arbeta på det här sättet.

AS: Men vad erbjuder Skolverket för stöd, till just skolchefer för att hantera de utmaningar som vi har hört om idag?

ME: Vi har ju stöd på vår webbplats, skolverket.se, och där har vi stöd som handlar precis om det här med att leda och organisera distansundervisning. Och så finns det också frågor och svar på de sidorna. Vi har också ett webinarium som man kan titta på. Det finns både för kommunala huvudmän och enskilda huvudmän. Sedan har vi också ett samarbete med något som heter skolahemma, som upprätthålls av RISE. Det är ett samarbete mellan Skolverket och andra myndigheter och organisationer.

AS: Och Mia, har du någon avslutande definition kring det vi har pratat kring?

ME: Det är väl egentligen det som jag återkommer till flera gånger, att man måste jobba på samma sätt med den här strukturen. Att man har koll på läget, att man följer upp och planerar, så att man vet att man gör rätt saker och på rätt ställe. Och så klart att det finns teknik på plats. Att det finns support och kompetens att använda det. Sedan att Elevhälsan

är en väldigt viktig del i det här arbetet, att vi inte tappar bort, precis som i den vardagliga verksamheten den alltid är. Men Elevhälsan måste finnas med. Sedan tänker jag också att det är viktigt som skolchef att skapa ett lugn, och en tydlighet i organisationen. Att kommunicera och lyssna och skapa det här tillitsfulla klimatet. Men också att ha en flexibilitet, att i det här läget när vi inte vet egentligen, från den ena dagen till den andra, hur morgondagen ser ut, så måste vi vara beredda på att ha en stor flexibilitet. Och det tycker jag att skolan har visat på att det finns. Men skapa ett lugn och en tydlighet i organisationen, och kommunicera och lyssna. Tillitsfullt klimat.

AS: Tack så mycket för att du var med i podden, Mia Elmér, undervisningsråd på Skolverket. Och du som lyssnar, håll gärna utkik på skolverket.se. Där kan du hitta all uppdaterad information om Skolverkets stöd för undervisning på distans. Om du har förslag på ett ämne som vi bör ta upp i podden, skriv gärna till oss i sociala medier och använd då gärna hashtaggen #skolverkspodden. Tack för att du lyssnat.